

Despre unele aspecte din terminologia arhitecturii

A. Gaitur, V. Doba

Limbaajul tehnico-științific este destinat, în primul rînd, specialiștilor. În acest articol se analizează două aspecte ale terminologiei arhitecturii : univocitatea termenilor și rolul contextului în dezambiguizarea termenilor de specialitate.

Grila comună de interpretare a terminologiei științifice, (terminologia arhitecturii) selectate pentru analiză, va urmări următoarele aspecte :

a) În ce măsură se dispune de un ansamblu de termeni, (subsistem lingvistic), în care aceștia din urmă să se caracterizeze prin univocitate și non-ambiguitate, adică să reprezinte niște unități ale cunoașterii cu caracter monoreferențial precis? Din perspectiva acestei caracteristici ne interesează raportul dintre termenii-componenti ai unei discipline științifice și elementele lexicale din limba generală, adică relația dintre cunoașterea științifică (tipică specialistului) așa cum este ea reflectată în lexicografia specializată și cunoașterea obișnuită (tipică nespecialistului), așa cum apare ea în lexicografia generală.

b) Care este rolul contextului lingvistic în definirea sensului termenilor ?

Terminologia arhitecturii reprezintă un ansamblu vast și eterogen de termeni, folosiți curent în documentele de specialitate. În urma studiului efectuat, putem preciza că termenii arhitecturali se caracterizează prin univocitate și non-ambiguitate. Exemplele de mai jos vin în sprijinul acestui enunț :

stilobat – suport de zidărie sau de piatră care susține un șir de coloane ;

pilastru – stâlp paralelipipedic prevăzut, de obicei, cu o bază și cu un capitel, care servește ca element de ornamentație sau de consolidare a unui perete ;

antablament – element de arhitectură așezat deasupra zidurilor sau a coloanelor unei construcții, care susține acoperișul ;
peristil – galerie interioară sau exterioară formată dintr-un șir de coloane sau de stâlpi, care mărginește o clădire, o sală; ansamblul acestor coloane.

Termenii aceștea sunt monosemantici, adică se caracterizează prin univocitate. Existența lor atribuie terminologiei în ansamblu un caracter ocult, adică nespecialistul nu poate ghici sensul lor. În mod normal, termenii specializați manifestă tendința de a ieși din cadrul domeniului arhitecturii, migrând spre limba comună pentru o utilizare mai largă : coloană, terasă, cornișă, cupolă, etc, definițiile termenilor devenind accesibile nespecialiștilor. De exemplu:

Coloană - stîlp cilindric de marmură, piatră, lemn destinat să susțină o parte dintr-un edificiu.

Fațadă- fiecare dintre părțile exterioare verticale ale unei clădiri, ale unui monument.

Mansardă- încăpere sau ansamblu de încăperi locuibile, așezate imediat sub acoperiș (avînd tavanul și pereții oblici sau neregulați).

Arabescă – ornament specific decorației arabe, care constă din combinații de linii și de motive geometrice sau din combinații de motive reprezentînd plante.

Frescă – tehnica de a picta cu culori dizolvate în apă de var pe un zid cu tencuială încă udă ; pictură murală decorativă de dimensiuni mari, realizată prin această tehnică.

Friză - ornament în formă de bandă orizontală cu picturi sau reliefuri în jurul unui vas, al unei săli, etc.

Mulți termeni de acest tip au o circulație foarte largă în limba generală, iar definirea sensului acestora favorizează înțelegerea și utilizarea lor corectă.

Rolul contextului în terminologia arhitecturii este incontestabil. Contextul este cel care definește termenul,

determinând și domeniul său de specialitate. Să observăm exemplele de mai jos :

„*Tous les caractères du style ionique, les très fines cannelures à plat, l'architrave divisée en 3 bandes horizontales, les enroulements en spirales des volutes décorant les angles des chapiteaux, - tout était plus élégant et décoratif* [1; 29] .

Putem observa aici câteva elemente de definiție a termenului *volută* în cadrul contextului : *style ionique, décorer les angles des chapiteaux*.

În contextul ce urmează putem urmări construirea semantismului termenului *peristil* cu ajutorul concurenților săi *temple ionique, colonnes* : „ L'Artemision d'Ephèse, achevé vers 450 av. J-C, l'un des premiers et des plus importants temples ioniques, était entouré d'un double *peristyle* à 96 colonnes, qui rapellait les forêts de colonnes égyptiennes” [1; 42].

În concluzie putem afirma că univocitatea termenilor poate fi studiată doar în baza contextului, acesta din urmă contribuind și la construirea semantismului termenilor.

Bibliografie:

1. J. Gympel, *Histoire de l'architecture*, Könemann, 1997.
2. B. Bachimont, *Ontologie régionale et terminologique*, Paris, 1995.
3. F. Rastier, *Le terme : entre ontologie et linguistique*, Paris, 1995.
4. *DEX - Dicționarul explicativ al limbii romane*, București, 1995.